

Læringsplan

Et sammenhængende forløb i privatøkonomi, demokrati og ulighed — 8. klasse, samfundsfag

Forløbets idé

Eleverne starter med at spille det digitale spil **Livets Regnskab**, hvor de fra 15 til 30 år træffer valg om uddannelse, økonomi, relationer og livsstil. Spilresultatet segmenterer dem i 6 indkomstgrupper. Disse grupper er udgangspunktet for et **fysisk rollespil** om demokrati, politisk repræsentation og kompromis. Forløbet binder privatøkonomi og samfundsfag tæt sammen: eleverne oplever først ulighed som et personligt resultat, derefter som en politisk udfordring.

FAG	Samfundsfag (kan integreres med dansk og matematik)
KLASSETRIN	8. klasse
VARIGHED	4-5 lektioner + 2-3 dage rollespil (kan tilpasses)
GRUPPESTØRRELS E	Hele klassen – 20-30 elever
MATERIALER	Digitalt spil (browser) + printpakke (8 PDF-filer)
LÆRINGSMÅL	Privatøkonomi, demokrati, ulighed, politisk argumentation

LÆRINGSMÅL (FÆLLES MÅL)

Kompetenceområde	Konkret læringsmål
Økonomi	Eleven kan analysere sammenhænge ml. indkomst, forbrug, opsparing og gæld
Økonomi	Eleven forstår renters rente og kan vurdere konsekvenser af kreditbeslutninger
Politik	Eleven kan redegøre for demokratiske processer og politisk repræsentation
Samfund	Eleven kan diskutere årsager til og konsekvenser af social og økonomisk ulighed
Handlekompetence	Eleven kan argumentere for politiske standpunkter og indgå kompromiser

Forløbsoversigt

Forløbet er bygget i to forbundne dele. Del 1 er individuel og digital. Del 2 er kollektiv og fysisk. Segmenteringen fra del 1 er broen imellem dem.

Del 1 · Det digitale spil	BRON	Del 2 · Rollespillet
Lektion 1-2 (individuel) Livets Regnskab spilles Alder 15→30 Segmentering	Segmentgrupper offentliggøres Identitetskort udleveres	Dag 1-3 (klassefællesskab) Partidannelse → Valgkamp → Afstemning → Regeringsdannelse

Broen er afgørende: Det er ikke to separate aktiviteter – det er ét forløb. Elevernes spilresultat er deres politiske udgangspunkt. En elev der endte som 'Den gældsramte' kender årsagerne fra sine egne valg i spillet. Det giver en autenticitet som traditionelt rollespil sjældent har. Fremhæv denne sammenhæng eksplicit når du introducerer rollespillet.

Det digitale spil: Livets Regnskab

Eleverne

Forberedelse (inden lektionen)

- Sørg for at alle elever har adgang til en browser og kan åbne spillet (HTML-fil eller link).
- Print elevguiden (0_elevguide.pdf) – én pr. elev.
- Beslut om leaderboardet vises undervejs eller kun til sidst.

Lektionsplan

TID	AKTIVITET	MATERIALE	LÆRERNOTE
0-10 min	Introduktion: hvad er forløbet, og hvorfor spiller vi?	Elevguide	Forklar at spilresultatet bruges i rollespillet. Skab nysgerrighed – afslør ikke gambling-scenariet.
10-45 min	Eleverne spiller Livets Regnskab Onboarding (navn, baggrund, livsmål) År 15-25 med valg og tilfældige hændelser	Digitalt spil	Gå rundt og observer. Notér hvem der vælger risikabelt (kviklån, gambling). Det bruges i opsamlingen.
45-55 min	Refleksionspause ved 20 og 25 år i spillet (spillet stopper automatisk op)	Digitalt spil	Lad eleverne svare individuelt. Stil ikke hjælpespørgsmål endnu – de skal tænke selv.
55-75 min	Eleverne afslutter spillet (alder 25-30) Gambling-scenariet ved 23 år Boligbeslutning og slutresultat	Digitalt spil	Gambling-scenariet: Lad det ske uden forvarsel. Notér reaktioner – bruges i opsamlingen.
75-90 min	Klassesamtale og segmentering Leaderboard vises. Segmentgrupper offentliggøres. Identitetskort uddeles.	1_identitetskort.pdf	Vis afstanden ml. rigeste og fattigste gruppe. Stil: 'Var det fair? Var det jeres egne valg?'

Nøglespørgsmål til opsamling

- Hvad var dit vigtigste valg – og hvad ville du gøre anderledes?
- Gambling-scenariet: hvad skete der, og hvad lærte du af det?
- Hvem endte øverst på leaderboardet – og hvad gjorde de anderledes?
- Er din slutposition retfærdig, eller var der elementer du ikke kunne kontrollere?
- Hvad har overrasket dig mest ved privatøkonomi i spillet?

Obs – gambling-scenariet: Alle elever der vælger at spille taber penge – det er kodet i spillet. Brug det aktivt i opsamlingen: 'Hvad skete der? Hvad troede du ville ske? Hvad siger det om reklamernes løfter?' Undgå at afsløre det inden eleverne spiller.

Rollespillet: Demokrati og politisk repræsentation

Eleverne

Rollespillets fire faser bygger direkte oven på spilresultaterne. Eleverne repræsenterer ikke en fiktiv karakter – de repræsenterer sig selv med den økonomi og de livsbetingelser de selv spillede sig frem til.

Fase 1 - Identitet og segmentering (30 min, dag 1)

Eleverne modtager identitetskortet svarende til deres slutsegment fra spillet. Kortet beskriver hverdagsproblemer, politiske interesser og typiske mærkesager.

TID	AKTIVITET	MATERIALE	LÆRERNOTE
0-10 min	Uddel identitetskort. Giv 5 min til at læse og markere de 3 problemer der rammer hårdest.	1_identitetskort.pdf	Cirkuler i lokalet og hjælp elever der er i tvivl om deres kort.
10-20 min	Parvis diskussion: 'Hvilket problem er du mest vred over?' 'Hvad burde politikerne gøre?'		Lyt – notér de stærkeste holdninger til brug i fase 2.
20-30 min	Vis 'chokfaktoren': forskel i nettoformue ml. rigeste og fattigste gruppe i klassen.	Leaderboard	Spørg: 'Hvad fortæller denne forskel os om samfundet?'

Lærer-tip: Chokfaktoren starter selv samtalen om strukturel ulighed. Du behøver ikke forklare den – lad tallene tale.

Fase 2 · Partidannelse (45 min, dag 1)

Eleverne danner partier og vælger mærkesager. Bryd dem ud af segmentbobler med én fast regel.

Obligatorisk regel: Hvert parti skal have mindst ét segment fra den rige halvdel (middelklasse, karriere, superrig) og mindst ét fra den fattige halvdel. Det tvinger blandingen og giver reelle interessekonflikter inden for partierne.

TID	AKTIVITET	MATERIALE	LÆRERNOTE
0-10 min	Eleverne finder hinanden i grupper á 3-6 personer efter reglen ovenfor.		<i>Du godkender sammensætningen inden de går i gang.</i>
10-20 min	Partinavn og slogan. Fyldes ud på partiskabelonen.	<i>3_partiskabelon.pdf</i>	<i>Navne må gerne være humoristiske – det øger engagement.</i>
20-40 min	Vælg 3 mærkesager fra listen. Diskuter: hvem gavner det? Hvem betaler?	<i>2_maerkesager.pdf</i>	<i>Cirkler og hjælp grupperne der er låst. Stil: 'Hvad siger den fattigste i gruppen til det valg?'</i>
40-45 min	Skriv partiets kortmanifest: hvem taler I for, og hvad vil I ændre?	<i>3_partiskabelon.pdf</i>	<i>Manifester præsenteres kort i fase 3.</i>

Valgkampen

Partier bru

TID	AKTIVITET	MATERIALE	LÆRERNOTE
0-10 min	Hvert parti modtager 10 kampagnemønter og planlægger kampagne.	4_valgkamp_budget.pdf	Undg at vejlede – lad dem fejle strategisk.
10-25 min	Plakater hænges op. Opslag på gangene placeres.	Plakatpapir	Sæt et stopur. Travlhed skaber energi.
25-45 min	Taletid: hvert parti præsenterer sig (2 min + 1 min spørgsmål fra klassen).		Du er ordstyrer. Tidssat strengt – det er realistisk.
45-55 min	Angreb og dementier håndteres. Betalte annoncer læses op af dig.		Moderer angreb: politik ja, person-angreb nej.
55-60 min	Stille tid. Eleverne overvejer hvem de stemmer på.		Ingen diskussion i denne pause.

Angrebsmekanikken som undervisning: Når et parti angriber et andet, er det et perfekt øjeblik til at spørge klassen: 'Er dette sandt? Er det spin? Hvad er forskellen på de to?' Brug dementiet til at diskutere mediernes rolle i demokratiet.

Valghandling og regeringsdannelse

Hemmelig

TID	AKTIVITET	MATERIALE	LÆRERNOTE
0-15 min	Hemmelig afstemning. Eleverne skriver partinavne på sedlen og sætter kryds. En valgstyrer optæller.	5_stemmeseddel.pdf	Brug en kasse som stemmeboks. Hemmelighold er vigtigt for realismen.
15-20 min	Mandatfordeling. (stemmer / klassestørrelse) x 10 = mandater. Skriv på tavlen.		Diskuter om resultatet overraskede nogen. Stemte folk med eller imod deres identitetskort?
20-40 min	Koalitionsforhandlinger. Største parti inviterer partner(e). Koalitionsaftale udfyldes i fællesskab.	6_koalitionsaftale.pdf	Du er finansminister. Beregn prisen på mærkesagerne med budgetarket.
40-50 min	Du som finansminister: Vis at budgettet er 10 point. Koalitionen skal droppe én mærkesag.	7_finansminister_budget.pdf	Stil: 'Hvad vælger I at ofre – og hvem rammes?' Lad det stå uden at redde dem.

<i>50-60 min</i>	Opposition svarer. Oppositionen fremfører kritik (5 min). Klassesamtale og opsamling.	<i>Afslut med: 'Hvem betaler for denne regering?' og 'Er det retfærdigt?'</i>

Opsamling og evaluering

Disse spørgsmål samler trådene fra begge dele af forløbet og tvinger eleverne til at koble det personlige (spillet) med det politiske (rollespillet).

BRO: SPIL → POLITIK	<i>Din politiske identitet kom fra dine egne valg i spillet. Var det retfærdigt? Eller er der noget du ikke kunne kontrollere – ligesom i det virkelige liv?</i>
ULIGHED	<i>Hvad er forskellen på ulighed som skyldes egne valg og ulighed som skyldes strukturelle forhold? Kan du se begge dele i klassens leaderboard?</i>
DEMOKRATI	<i>Stemte du med dit identitetskort eller imod det? Hvad fortæller det om hvordan rigtige vælgere træffer beslutninger?</i>
KOMPROMIS	<i>Hvilken mærkesag var sværest at give slip på – og hvorfor? Hvad lærte du om kompromissets pris?</i>
GAMBLING	<i>Hvad skete der i gambling-scenariet? Hvad betød 'bonussen' egentlig? Hvad siger det om reklamer for spil om penge?</i>
TRANSFER	<i>Ét konkret råd du vil tage med dig om privatøkonomi. Ét konkret råd om demokrati. Skriv dem ned.</i>

Evalueringsformer

Form	Beskrivelse
Mundtlig	Klassesamtale efter spillet og efter rollespillet
Skriftlig	Eleverne skriver et kort refleksionsnotat: 'Hvad lærte jeg om penge og demokrati?'
Portfolio	Partiets koalitionsaftale og manifest afleveres som gruppeprodukt
Formativ	Læreren bruger leaderboard og refleksionssvarene i spillet som løbende indblik

Differentiering og praktiske noter

Situation	Tilpasning
Lavt engagement	Giv identitetskort inden spillet. Brug styret gruppering (du sammensætter partierne). Reducer til 2 mærkesager
Højt engagement	Tilføj en 'lobbyist'-rolle: to elever repræsenterer medier og kan sælge pressedækning. Kør to valgrunder: kom
Tidsknapphed (90 min)	15 min spil-intro → 20 min partidannelse → 15 min forkortet valgkamp → 15 min afstemning → 15 min forhand
Tværfagligt	Dansk: skriv manifest og valgplakat med retorisk analyse. Matematik: beregn renter og compound-effekter fra
Særlige behov	Elevguiden kan udleveres på forhånd. Gambling-scenariet kan springes over ved at læreren vælger 'Nej tak' fo

Materialeoversigt – hvad du printer

Fil	Antal	Hvornår
<i>0_elevguide.pdf</i>	1 pr. elev	Udleveres ved spillets start
<i>1_identitetskort.pdf</i>	1 sæt pr. klasse	Klippes og uddeles efter spillet
<i>2_maerkesager.pdf</i>	1 pr. gruppe	Udleveres i fase 2
<i>3_partiskabelon.pdf</i>	1 pr. parti	Udfyldes i fase 2
<i>4_valgkamp_budget.pdf</i>	1 pr. parti	Udleveres ved valgkampens start
<i>5_stemmeseddel.pdf</i>	1 pr. elev	Klippes, bruges til afstemning
<i>6_koalitionsaftale.pdf</i>	1-2 stk.	Bruges i forhandlingerne
<i>7_finansminister_budget.pdf</i>	Kun til dig	Bruges som finansminister i fase 4
<i>9_laererplan.pdf</i>	Kun til dig	Denne fil

Det vigtigste øjeblik i hele forløbet

Det er ikke gambling-scenariet. Det er ikke afstemningen. Det vigtigste øjeblik er når koalitionen sidder med koalitionsaftalen og du som finansminister siger: 'Jeres tre mærkesager koster 12 point. Budgettet er 10. I skal droppe én.' Lad det stå. Lad dem kæmpe. Det er kompromissets anatomi – og det kan ikke forklares. Det skal opleves.